

СТРАТЕГІЯ **подолання освітніх втрат здобувачами освіти** **Запорізької гімназії №30 Запорізької міської ради**

I. Загальні положення

Освітні втрати — це прогалини у знаннях і навичках, які виникають у здобувачів освіти під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків.

Освітні втрати у здобувачів освіти в Україні виникають з різних - як індивідуальних, так і системних причин. Серед них: пандемія COVID-19, воєнний стан, надзвичайні ситуації природного характеру, обмеження та особливості дистанційного навчання. Також можуть впливати інші чинники:

- зміна здобувачами освіти місця проживання;
- зміни в контингенті учнів і педагогів;
- недостатня забезпеченість учасників освітнього процесу електронними засобами, необхідними для онлайн-навчання;
- повітряні тривоги (наслідком яких є загальні втрати в навчальному часі);
- відключення електроенергії, відсутність Інтернету;
- нестабільний емоційний стан дітей, неготовність і психологічна неспроможність значної частини здобувачів освіти до самоорганізації, самоконтролю та самоосвіти;
- недостатня об'єктивність оцінювання результатів освітньої діяльності учнів, що пов'язано серед іншого з несформованістю почуття відповідальності та академічної доброчесності в учнів та їх батьків.

Коли говорять про освітні втрати, то мають на увазі втрати в організації освітнього процесу. Наприклад, відсутність доступу до освіти, зміна форми здобуття освіти, переведення закладів з очного на дистанційний чи змішаний режим навчання, нестабільні умови організації освітнього процесу. На ці процеси учитель не впливає, проте саме вони і призводять до утворення навчальних втрат та розривів.

Навчальні втрати - втрата знань і навичок, академічний регрес через певні перерви в навчанні конкретного учня.

Навчальні прогалини/розриви у навчанні - відмінності між фактичними результатами, академічним прогресом учня та очікуваними результатами, які встановлюють стандарти чи передбачені середньостатистичними даними.

Вчитель може мати справу як із навчальними втратами (наприклад, коли в окремих учнів чи груп/класах спостерігаються втрати в оволодінні програмою),

так і з навчальними розривами (коли, наприклад, спостерігається різниця між учнями, які навчаються екстерном чи у змішаному режимі навчання).

Що треба робити, щоб навчальні прогалини не накопичувалися? Сама собою ситуація не виправиться. Необхідні цільові заходи, щоб допомогти учням надолужити втрачене. З метою подолання прогалин в знаннях здобувачів освіти, які виникли та поглибилися у зв'язку з порушенням освітнього процесу через пандемію COVID-19 і повномасштабну війну в Україні, в Запорізькій гімназії №30 розроблено гнучку програму та стратегію подолання освітніх втрат, як навчальних так і виховних та психологічних, включаючи короткотривалі та довготривалі механізми надолуження, коригування, поєднання.

II. Надолуження освітніх втрат

Стратегія з надолуження освітніх втрат — це комплекс заходів для здобувачів загальної середньої освіти, спрямований:

- на визначення прогалин у навчанні та їх компенсацію,
- а також на адаптацію,
- пріоритезацію предметів (знань та компетентностей),
- надання психологічної та соціально-емоційної підтримки.

1. Діагностування освітніх втрат

Кроки вчителя для діагностики навчальних втрат учнів:

1). Визначення результатів навчання, які підлягатимуть діагностиці.

Визначити найважливіші теми з навчальної програми (ключові) за минулий період часу, без яких неможливе подальше вивчення предмета.

2). Розробка (або підбір) діагностичного інструментарію.

Розробляючи власний інструментарій, бажано формувати завдання так, щоб одне завдання охоплювало конкретний результат навчання та стосувалося конкретної теми. Може бути застосований один кейс (ситуація, текст, задача) і низка завдань до нього, спрямованих на діагностику окремих результатів.

Також вчителі можуть скористатися діагностичними тестами, що розміщені на платформах: Всеукраїнська школа онлайн, Всеосвіта, На Урок

Для швидкої обробки результатів краще застосовувати цифрові інструменти.

3). Проведення діагностичної роботи.

Бажано максимально знизити ступінь стресу в учнів під час діагностування. Водночас слід забезпечити умови, щоб унеможливити порушення академічної доброчесності серед учнів.

4). Перевірка роботи та надання зворотного зв'язку учням щодо їхніх результатів.

Перевага користування діагностичними тестами на платформі Всеукраїнська школа онлайн полягає в тому, що результати учнів будуть автоматично опрацьовані, а вчитель отримає детальний звіт про те, як учні впоралися з завданнями.

5). Узагальнення результатів щодо успішності виконання діагностичних робіт, визначення навчальних прогалин, утворення груп учнів, які мають схожі навчальні втрати.

6). Планування та проведення роботи щодо компенсації навчальних втрат.

7). Проведення повторної діагностики, аналіз динаміки результатів.

На платформі Всеукраїнська школа онлайн є також тести для вторинної діагностики. Провівши тестування, вчитель буде бачити ефективність проведеної роботи із надолуження навчальних втрат та зможе планувати свою роботу з класом надалі.

Цілісна система освітніх вимірювань із використанням різноманітних інструментів може включати:

- стандартизоване тестування та адаптивне комп'ютеризоване тестування;
- довготривалі загальнодержавні моніторинги якості освіти;
- локальні моніторинги успішності окремих категорій учнів в опануванні окремими предметами, розділами освітніх програм тощо;
- централізовані онлайн платформи для вимірювання навчальних втрат і надолуження навчального матеріалу.

2. Компенсація навчальних втрат та навчальних розривів

Компенсація навчальних втрат залежить від їх обсягу та кількості учнів, які мають такі втрати. Вибір стратегії та прийняття рішення щодо кожного учня має прийматися індивідуально. Вчитель може обирати такі шляхи подолання навчальних втрат:

1). Організація індивідуальних та групових додаткових занять і консультацій.

2). Адаптація календарно-тематичного планування (ущільнення, узагальнення, визначення ключових тем, перерозподіл навчального часу між темами).

3). Дублювання кожного онлайн уроку офлайн-версією, з якою можна працювати в асинхронному режимі (відеоуроки вчителів, презентації, виконання вправ, самостійне опрацювання навчальних матеріалів).

4). Індивідуальна робота з учнями (надання додаткових завдань для самостійного опрацювання).

5). Застосування технології диференційованого навчання (створення різнорівневих груп учнів у класі).

6). Надолуження освітніх втрат через повторення базових знань кожної нової теми під час уроків.

7). Компенсуючі та коригуючі уроки.

8). Репетиторство в малих групах.

9). Перегляд та адаптація освітніх програм.

10). Розробка власних навчальних програм (коригуючи зміст та результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат).

Можливі варіанти:

- Збільшення часу навчання;
- Прискорена освіта;
- Програми прискореного навчання;
- Корекційні програми;
- Адаптивне навчання;
- Програми надолуження освітніх втрат.

3. Компенсація виховних і психологічних втрат

Освітні втрати носять комплексний зміст. Крім навчальних втрат, найбільш яскраво вираженими є виховні, психологічні та соціокультурні.

Нестача спілкування з педагогами та ровесниками, психологічні травми, викликані воєнними подіями в країні, негативно вплинули на психоемоційний стан здобувачів освіти. Це у свою чергу може призвести до внутрішніх конфліктів дітей та підлітків, підвищити їх рівень тривожності, сформувати страхи, знизити мотивацію до навчання, погіршити пам'ять та розумову діяльність, вплинути на зниження рівня соціалізації та подальші відносини із соціумом.

Для компенсації виховних та психологічних втрат необхідно:

- 1). На світоглядному, науково-теоретичному й виховному рівнях прищеплювати молодому поколінню почуття любові до Батьківщини, усвідомлення своїх національно-історичних коренів.
- 2). Надавати психологічну підтримку учасникам освітнього процесу, яка сприятиме попередженню появи посттравматичного стресового розладу, тривожних розладів та депресій.
- 3). Паралельно з навчанням передбачити емоційну підтримку здобувачів освіти.
- 4). Використовувати різні техніки та прийоми для покращення психологічного стану дітей.
- 5). Долучити психолога для консультування батьків і вчителів, проведення психологічної профілактики та корекційної роботи з учнями.

III. Узагальнення результатів роботи гімназії з надолуження освітніх втрат

1. Проведення моніторингових досліджень навчальних досягнень учнів «на виході».
2. Визначення найбільш ефективних методів/технологій подолання навчальних втрат.
3. Здійснення адаптивного гнучкого планування з предметів, яке б передбачало перерозподіл навчального часу між темами, або розробка власних навчальних програм, коригуючи зміст та результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат.
4. Розробка завдань різних рівнів складності для окремих учнів.

5. Проведення аналізу результативності проведеної роботи із подолання освітніх втрат.

Рекомендовані індикатори для моніторингу програм з надолуження освітніх втрат (на кінець навчального року)

Для оцінювання ефективності програм з надолуження освітніх втрат пропонуємо використовувати такі індикатори:

- кількість здобувачів освіти, які взяли участь у програмі;
- відсоток учнів, які покращили свої знання:
 - принаймні з одного предмета;
 - вдосконалили щонайменше одну ключову компетентність;
 - наскрізне вміння за результатами участі у програмі з надолуження освітніх втрат.

Додаток 1

Програма подолання освітніх втрат здобувачів освіти Запорізької гімназії №30 на 2023-2024 навчальний рік

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальні
1.	Визначення базових предметів (пріоритезація)	Серпень	Педагогічний колектив
2.	Затвердження базових предметів: Початкова школа: -українська мова (читання та письмо); -математика; Базова школа: 1) НУШ, 5-6 класи: -українська мова; -українська література; - зарубіжна література; -математика; -англійська мова; -пізнаємо природу; -історія України; - географія. 2) 7-9 класи: -українська мова; - українська література; - зарубіжна література; - алгебра; - геометрія; -англійська мова; -історія України; -біологія; -фізика;	До 10.09.2023	Вчителі 1-4 класів та вчителі-предметники

	-хімія; -географія.		
3.	Розробити або підібрати діагностичні тести для визначення рівня опорних знань в учнів та вимірювання освітніх втрат з конкретного предмета.	Серпень-вересень 2023	Зазначені вчителі-предметники та вчителі початкової школи
4.	Провести діагностувальні (стартові) роботи з метою виявлення навчальних прогалин.	Вересень 2023 за календарним планом	Вчителі-предметники та вчителі 1-4 класів
5.	Провести аналіз результатів діагностувальних робіт (стартових) з метою виокремлення уроків для повторення, коригування, уроків консультаційного характеру; продумати різнорівневі завдання, підшукати додаткові інтернет-ресурси, що дають можливість самостійного повторення вивченого в цікавій та ігровій формах.	До наступного уроку	Вчителі-предметники та вчителі 1-4 класів
6.	З'ясувати пріоритетність тем, з яких виявлено найнижчі результати .	До наступного уроку	Вчителі-предметники та вчителі 1-4 класів
7.	Здійснити адаптивне гнучке планування, яке передбачає: -перерозподіл навчального часу між темами; - закріплення раніше вивчених тем (на уроках та індивідуальних заняттях з учнями за запитом); - коригування змісту та результатів навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат.	Вересень 2023 р.	Вчителі-предметники та вчителі 1-4 класів
8.	Відповідно плану повторення, закріплення раніше вивчених тем, повторювати навчальний матеріал на відведених для цього уроках та індивідуальних консультаціях.	2 тижні вересня 2023 р.	Вчителі-предметники та вчителі 1-4 класів
9.	Продовжити надолуження освітніх втрат через повторення базових знань кожної нової теми.	Вересень-листопад	Вчителі-предметники та вчителі 1-4 класів
10.	Проводити додаткові індивідуальні онлайн-заняття з предметів з учнями 5-9-х класів.	Протягом року, згідно графіку	Вчителі-предметники та батьки учнів
11	Провести діагностувальну роботу (проміжну) з метою перевірки рівня подолання освітніх втрат.	Протягом грудня	Вчителі-предметники та вчителі 1-4 класів
12	Продовжити роботу над подоланням освітніх втрат протягом навчального року.	2023-2024 н.р.	Вчителі-предметники

			та вчителі 1-4 класів
13	Провести діагностувальну роботу (підсумкову) з метою виявлення результатів роботи над подоланням освітніх втрат протягом навчального року.	Травень	Вчителі-предметники та вчителі 1-4 класів
14	Провести педагогічну раду з теми «Актуальні технології виявлення та подолання освітніх втрат в умовах дистанційного навчання».	Травень	Заступники директора та вчителі
15	Організувати компенсаторні заняття з учнями.	Червень	Вчителі та батьки учнів
16	Провести моніторинг результативності проведеної роботи із подолання освітніх втрат з метою планування діяльності гімназії на наступний навчальний рік.	Червень	Адміністрація

Додаток 2

Інформація для вчителів

1. Рекомендації МОН та ЮНІСЕФ щодо організації програм з надолуження освітніх втрат:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/07/31/Unicef.Immidiate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf?fbclid=IwAR0ASsPTtLQPXQ5mQe8jZiiY21Q3Y6x6PGLG9cHxoz-BUkhZjLIwvVBWWE>

2. Освітні втрати: причини та шляхи подолання разом з проектом «Всеосвіта»

Навчальні втрати в умовах війни: як учителю їх діагностувати та компенсувати за посиланням: <https://sqe.gov.ua/navchalni-vtrati-v-umovakh-viyni-yak-uchi/>

3. Діагностичні тести на платформі [Всеукраїнська школа онлайн](#). Їх розробили в межах ініціативи “Збереження доступу до шкільної освіти” від проекту “Супровід урядових реформ в Україні” (SURGe).

4. Відеоуроки із завданнями для учнів 5–11 класів на сайті [“Всеукраїнської школи онлайн”](#)

5. Учні можуть самостійно опрацювати ресурси, де вчителі пояснюють теми шкільної програми:

- курс [“Лайфхаки з української мови. Підготовка до ЗНО”](#) на платформі EdEra має тести, допоміжні матеріали та інтерактивні конспекти;

- [тренажер із правопису української мови](#) пропонує різні вправи для закріплення та перевірки знань з тем;
- онлайн-курс [“Історія України в історіях”](#) від EdEra пропонує добірку відео, подкастів, текстів та тестів;
- безплатний курс [“Ізі ЗНО”](#) допоможе вчити англійську за мемами, серіалами та фільмами;
- ресурс [Englishpage](#) містить безплатні онлайн-уроки граматики, вправи із читання, письма та аудіо;
- онлайн-курс [“Автостопом по біології”](#) має конспекти та тестові завдання;
- [YouTube-канал](#) вчителя фізики Павла Віктора, де зібрано 45 відеоуроків із докладними поясненнями та прикладами розв’язання задач.

6. Долаємо освітні втрати: поради для вчителів української мови та літератури. Проєкт «Клуб НУШ» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» [розробив посібник](#) «Подолання освітніх втрат з української мови та літератури. Методичні рекомендації та приклади уроків».

7. Аудіоуроки для учнів 8–11 класів з історії України, української мови та літератури [“Вчися вухами”](#) від ГО «Смарт освіта».